

List s podobami za slovensko mladino s prilogo Angelček

Leto 53. * Ljubljana, septembra-oktobra 1923 * Štev. 9.-10.

Slavko Slavič:

Jeseni.

*Žalostni jesenski časi
nastopili so,
drobnih ptičic mili glasi
utihnilí so.*

*Šle ljudi so v druge kraje
razveseljevat,
prišla žalost v naše gaje
zdaj je kraljevat.*

*Ah, kako veselje menja
z žalostjo se nam!
Brž je tu jesen žioljenja —
grob pri cerkvi tam.*

Gorski:

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

2. O vodni kaplji.

(Konec.)

Ta hiša je bila namreč prava visoka šola. V to šolo niso hodili otroci, ampak dijaki, tako veliki, da je že ta in oni ponosno vihal košate brke. Tudi niso učili navadni učitelji, ampak sami učenjaki. V tem poslopju tudi ni bila ena sama šolska soba, ampak soba pri sobi, cela vrsta sob in cela vrsta nadstropij. In kolikor večja je bila soba, toliko večji in bolj učeni so bili v njej učitelji, imenovani „vseučilišni profesorji“, pa toliko imenitnejši so bili tudi poslušalci-dijaki, imenovani „visokošolci“.

V eni izmed teh sob je bilo prav tedaj, ko je prišla naša kaplja v vseučiliško poslopje, posebno veliko poslušalcev. Bili so pa silno tihi in kakor zaverovani v starega, nad vse učenega profesorja, ki jim je nekaj razkladal in pripovedoval. O čem jim je le govoril? Ne boste verjeli, pa je res: ravno o vodi. Rekel je namreč oni trenutek, ko se je naša kaplja, zaprta v cevi, zunaj na hodniku prepirala s pipo, svojim učencem tudi tole:

„Gospodje! Kaj ne, vsakdo izmed nas potrebuje vode, naj si bo mlad ali star, učen ali preprost. Vsi jo rabimo. In vendar je malo ljudi, ki bi vedeli, kaj je pravzaprav voda, ali z drugo besedo: iz česa obstoji voda. Sicer pa ni čudno, če mnogi še danes tega ne vedo. Kajti pred dobrimi tristoipetdesetimi leti sploh še nihče ni vedel, iz česa je voda. Tedaj se je pa slučajno — kakor pri vseh velikih stvareh — posrečilo dognati angleškimi učenjakom, iz česa obstoji. Ugotovili so z različnimi poizkusi, da obstoji voda iz dveh, našim očim nevidnih delov, ali kakor pravijo: iz dveh plinov. Enega teh plinov imenujemo vodik, drugega kisik. Oba sta pa, kot rečeno, našim očem nevidna, podobna zraku, o katerem vemo, da ga dihamo, pa ga vendar s svojimi očmi ne vidimo. Da se sami prepričate, da je temu res tako, vam bom zdaj pred vašimi očmi vodo razkrojil v ti dve sestavini in potem iz njiju spet proizvedel vodo, kakor jo pijemo.“

Po teh besedah je učen profesor malo pomolčal in dal z roko znamenje slugi, naj mu prinese vode. Sluga ga takoj uboga. Vzame iz omare steklenico in odhiti na hodnik. Ondi natoči vode pri vodovodni pipi. Ko odvijte petelin, veselo zažubori voda v zlato prostost, in med prvimi kapljicami poskoči v posodo tudi naša kaplja.

Posoda je polna vode, in sluga jo odnese v sobo. Oj, kako ponosna je bila naša kaplja, ko je spoznala v vseučiliški dvorani, da je zdaj med samimi učenjaki! Komaj je čakala, da zve kaj novega. Morda bo pa še sama pomagala pri kakem poizkusu in se kaj novega naučila? Zadovoljna se je muzala in čakala, kaj se bo zgodilo.

Toda — kaj je to? Komaj je vtaknil učeni profesor dvoje koncev električne žice v steklenico, že je minila našo kapljo vsa potrpežljivost. Neznansko jo je namreč streslo ... Zakaj po žici je šinil skozi njo električni tok. Nekako tako ji je bilo — dà, še mnogo hujše! — kot takrat, ko je ždela vsa onemogla na oni ladji v parnem kotlu. Vsak trenutek je bila pripravljena na smrt. Zakaj videla je, kako neusmiljeno je divjal električni tok in davil kapljo za kapljo. Druga za drugo so se morale ukloniti, ko jih je grabil električni tok. Razkrajal jih je v kisik in vodik, ki sta se dvignila, vsak na svojem koncu žice, iz steklenice. Vpila bi bila naša kaplja, toda kdo bi jo bil slišal? Zbežala bi bila, pa kam je hotela, ko ni bilo izhoda iz steklenice? Skrila bi se bila, pa kaj bi bilo pomagalo, ko pa ni bilo v prozorni steklenici temnega kotička. Sama bi se bila umorila, pa kaj, ko je vedela, da se ne sme. Pa saj bo kmalu konec — — — Tok je že blizu, zgrabi jo, strese, in tudi ona gre na dvoje: v vodik in kisik. Po nji je! — — Pa nele po nji, po vsej vodi v steklenici! Steklenica je prazna. Voda se je izpremenila v kisik in vodik. Vsak izmed njiju je pa izhlapel v posebno posodo.

Profesorjevih poizkusov pa še ni bilo konca. Ko je bil ločen kisik in vodik, je pa začel mož ta dva izpreminjati v vodo. Spustil ju je namreč v ono posodo, kjer je prej bila voda, in tam noter napeljal s pomočjo posebne priprave precej električnih isker. In glejte, res! Kar naenkrat sta se začela gostiti vodik in kisik, pa sta padala v obliki vodnih kapljic na dno posode. Steklenica se je spet začela polniti z vodo.

Mladi gledalci so te premembe opazovali z veseljem, in ko je bil poizkus končan, so v znak priznanja tudi ploskali učenemu profesorju. Profesor pa se je le nalahno priklonil in odšel iz dvorane.

Pa tudi naša vodna kaplja je bila zelo zadovoljna z gospodom profesorjem; seveda pa tudi sama s seboj, čeprav je morala mnogo prestati. Zdaj je vsaj vedela, iz česa pravzaprav je. Zazdelo se ji je, da je bila mrtva, zdaj je pa spet oživela. Že se je veselila, da morda še kaj čudnega doživi sredi teh učenih ljudi, a zmotila se je. Za profesorjem so kmalu začeli zapuščati dvorano tudi dijaki, in ni trpelo dolgo, pa je bila dvorana prazna in tiha. Tedaj je pa prišel šolski sluga, vzel posodo z vodo in odhitel z njo do lijaka na hodniku, pa jo izlil iz posode. Naša vodna kaplja je prišla zdaj na čisto drugo, novo pot, pa spet neprijetno. Drsula je in padala po umazanih cevéh vedno nižje, dokler ni kapnila v smrdljiv kanal. Ta jo je speljal venkaj iz mesta. Za mestom pa se je končaval umazan kanal v še bolj umazano, motno mlakužo sredi travnikov, njiv in vrtov.

Oj, v tej mlakuži so bile spet bridke ure za našo kapljo! Fui! Kakšen smrad se je širil po tej mlaki! Pa saj ni bilo čudno! Tu sem so se stekali najrazličnejši izločki človeških in živalskih bitij, tu sem so metali ljudje vsakovrstno nesnažo, pa naj so bili ostanki starih čevljev ali klobukov, smrdljivih mrhovin in gnilih jedil, mastnih škatel in tolstih papirjev. Največ preglavice so pa delale naši kaplji vsakovrstne ostudne živali v m¹

kuži. Kako nasilne so bile, in med temi najbolj nasilne tiste, ki so bile najmanjše. Kar mrgolelo je teh nadležnic okrog nje. Med njimi so bile mnoge tako majhne, da jih je bilo na stotine v eni sami vodni kaplji.

Vsa potrta in obupana je životarila naša vodna kaplja v tej mlakuži. Silno se je bala, da se naleze grdih bolezni, saj takih kali je bilo brez dvoma nešteto v tej gnusni mlakuži. Tudi je premišljevala, kakšno ponižanje jo je zdaj doletelo. Še pred kratkim sredi svetle in zračne sobane, sredi samih učenih mož, zdaj pa v tej ostudni nagnusni mlaki, tako zapuščena in ognušena!

Komaj je čakala kake nove izpremembe. Pa jo je tudi dočakala. Nekega jutra na vse zgodaj je namreč privlekel k mlaki vinogradnik Peter svoj sod za gnojnico. Odmašil ga je in s korcem jel zajemati umazano brozgo. »Hej!« si je mislila zdaj naša kaplja, »ne bodi lena! Porabi priliko, pa smukni v sod! Morda le prideš polagoma na boljši zrak?« In kakor si je rekla, tako je storila. Približala se je korcu, splavala vanj, in Peter jo je z drugo vodo vred vlil v svoj sod. Nedolgo nato je Peter spet pogнал svoje kljuse, sedel na voz, in z njim se je v sodu peljala tudi naša kaplja naravnost v njegov vinograd. Tam je Peter sod odmašil, ga vozil med trtami gor in dol, pa je voda curljala na izsušene trtne korenine. Naša kaplja je še nekaj časa pomišljala, ali bi obstala rajši v sodu na mastni dogi, ali bi se tudi ona spustila na zemljo? Zazdelo se ji je, da bo poslednje boljše. Brž je pri prvi priliki zdrčala na izsušeno koreninje. To jo je z veseljem sprejelo in použilo.

Iz korenine se je kaplja pomikala višje po deblu. Saj je videla nad seboj za lubom fine majčkene cevke in po teh cevkah je rinila navzgor do zelenih listov, ki jih je obsevalo svetlo solnce tako ljubko.

Že je bila prav na vrhu v širokem trtinem listu, ki ga je obsevalo solnce z vso svojo močjo. Toda gorje! Tu pa je kaplja resnično doživela svoj pogin. Povzročili so ga solnčni žarki, ki so jeli obdelavati kot večči delavci našo ubogo kapljo od vseh strani. Najprej so ji izsrkali vse redilne snovi, kar jih je bila sprejela vase na svoji dolgi poti, in te snovi so oddali zelenim listom, da bi se z njimi okrepčali. Potem so jo pa tudi popolnoma razkrojili, raztelesili in njene dele pomešali z drugimi snovmi in sokovi, ki so bili v listu, in iz te zmesi se je začel tvoriti vinski sok.

To je trajalo do jeseni. Tedaj so listi porumeneli, solnce je izgubilo svojo moč, vinske jagode so dozorele, in pričela se je vesela trgatav. Radostno petje se je zaslišalo v vinogradu. Prišli so ljudje, da pripravijo sladko grozdje. Grozd za grozdom je padal v široke brente, v njih so ljudje donašali grozdje do bližnje stiskalnice. Tam je pa kmalu začel teči vinski mošt. Ž njim so polnili sodove. In v sodovih so pustili mošt, dokler ni izvrel in se izčistil, tako da je nastalo iz njega »pristno vino«.

Tu pa je naenkrat prekinil stari profesor Silvester svoje pripovedovanje o vodni kaplji. Stopil je k omari v sobi, odprl njena vrata in segel v spodnji predal. Od tam je potegnil zaprašeno steklenico, jo dvignil, po-

gledal proti oknu skozi njo in dejal: »Glejte! Takšno vino imam tudi jaz tukaj v steklenici. Nedavno mi ga je poslal vinogradnik Peter, ker sva si dobra prijatelja. Mislil je pač, da mi bo s tem kaj ustregel. Zakaj to veste, da nekateri ljudje silno radi pijejo vino, pa si je mislil, da ga bom tudi jaz z veseljem izpil. Toda vino ima, kar že morda veste iz šole, tudi nekaj strupa v sebi. Ta strup imenujemo alkohol. O njem vam bom ob drugi priliki kaj več povedal. In prav zaradi tega alkohola vina ne ljubim tako, kot misli moj prijatelj Peter. Vino je pač tu in sem dobro za bolnike in za stare ljudi, ki jim manjka potrebnih moči, pa tudi odraslemu ravno ne škoduje, če ga uživa po pameti. Toda takim ljudem, ki duševno delujejo, kot n. pr. jaz, povzroča vino le škodo. Še v večji meri pa je vino — kakor vsaka druga opojna pijača — škodljivo otrokom. Če ste žejni, pa za danes sklenimo!«

Razšli smo se otroci, pa vsi z gorko željo, da bi bili spet kaj kmalu zbrani pri gospodu profesorju, ki nam bo brez dvoma povedal spet kako čudno, pa vendar resnično pripoved.

Jan Dugolesnik :

Miš u šoli.

Bilo je v hudih časih.

Tistega leta so imele tudi miši svoje zborovanje. Obravnavale so o skrbi za prehrano: kam bi šle in kje bi si poiskale vsaj toliko, da bi se prerinile do prihodnje letine. Saj bi bila vendar škoda, če bi moral za lakoto poginiti ves mišji rod? Seveda: miši bi imele še večjo slavo, če bi jih več ne bilo na svetu; to je res! Po preprostih vaških šolah, po mogočnih mestnih in meščanskih učilnicah, po srednjih in visokih izobraževališčih bi se učilo: Včasih so živele po naših krajih tudi miši. Bile so to majhne, ljubke živalce. Imele so sivo dlako in žive, črne oči. Urno so smukale po hišah iz kota v kot, iz luknje v luknjo. Ali škoda! V dvajsetem stoletju, v letih bede in pomanjkanja, je moral nežni mišji rod za lakoto poginiti.

To bi bila slava mišjega rodu. A plent naj pobere tako slavo! — Nič! — Miši hočejo živeti! Življenje je več vredno kakor slava.

Stara miš je svetovala, naj bi se ena mišja družina vsaj za silo preživila v naši šoli. Otroci namreč prinašajo s seboj kruha in sadja, pa marsikatera drobtinica pade na tla. Škoda je je.

Tako smo dobili nekega jutra v zidu pri peči luknjo, in skozi luknjo je prihajala v šolsko sobo majhna suhotna miška.

Učenci so jo videli. Ali — dopoldanski! — da bi se brigali za tako majhno miško! Pametni bodite! Taka otročarija! Saj je ne vidijo prvič ...

Po kosilu je pa prigostolel v šolo popoldanski drobiž. Živ je in živahen kot sinice. Vsaka mušica ga zmoti. Pa bi miška ne vzbudila njegove pozornosti? Miška tako ljubka, tako krotka, tako prijazna! Sama si upa iz luknjice v šolo.

»Miška, miška, miška!« je zažuborelo po šoli.

Uboga živalca se je kar prestrašila. Sram je je bilo tolike pozornosti, tako slavnostnega sprejema. Urno je smuknila nazaj skozi luknjico. Šola se je potem pomirila. A miška je spet kmalu prikukala iz luknjice.

»Miška, miška, miška!«

Z računstvom ni bilo nič. Kdo bo zdaj računal, kdo mislil, koliko je $2 + 1 + 3$, kdo? Miška ima več veljave kot vse številke skupaj. Miška, jej, miška!

Gospod učitelj prekine pouk. Ne pojde več z računstvom. Morda pojde lažje z prirodoslovjem, z nazornim poukom?

«Micika, stopi ti k vam in mater prosi, naj nam posodijo muco!«

Micika seveda brž. In brž je tudi pritresla v naročju mačko. V šoli jo je spustila na tla, ravno pred mišjo luknjo.

Mački je takoj povedal nos, čemu je prišla v šolo. Stopala je semintja, vohala — oh, kako rada bi zlezla kar v luknjo, pa ne more.

Miški je pa tudi povedal nosek, da je nekaj nevarnega pred luknjo. Pogledovala je in posluškovala — a nič! Ni varno. Ostanimo znotraj!

Otroci so gledali. Vse je bilo tiho in mirno. Noben učitelj nima nikoli tako pazljivih učencev, kakor sta jih tisti dan imeli miška in mačka. Nití dihati si skoraj niso upali.

No — kaj pa zdaj? Muca se malomarno potegne za peč. Obupala je menda nad trmoglavo prebrisanostjo miško.

Aj, ni obupala, ne. Radovedna Micika je tiho — po prstih — stopila za peč pogledat, pa nam je še bolj tiho povedala: »Muca leži, pa proti mišji luknji gleda.« Jej —!

Zdaj šele vemo. Prekaniti hoče miško. Pa miška pozna take muhe. Ne upa si izpod zida. Tam je na varnem.

Nič ne bo! Zastonj smo tako mirni, tako pazljivi, kakor še nismo bili in kmalu spet ne bomo v šoli.

»Kdo ima košček kruha?«

Aha! Ivanka ga ima. Samo boji se zanj. Pa eno samo majhno drobtinico bo že odstopila naši radovednosti.

»Eno samo drobtinico! Ivanka! No!«

Pa smo jo omehčali. In tisto drobtinico smo razdrobili, pa jo natresli skoro tik pred mišjo luknjo. Skušnjava za ubogo miško! Kruhec je dober; kdo bi se ga branil? Ali mačka! — In njeni kremplji? Kaj bo storila miška? Kruhek, kruhek, ko bi ti hotel k miški v luknjo? Pa nočeš? Miška bo morala k tebi...

»Nič!« si misli miška. »Mlada sem in urna. Kaj bo mačka? Nič hudega se mi ne bo zgodilo.«

In stekla je proti kruhku...

En sam skok, en sam »ph!« — in mačka je zasadila svoje kremplje v miško. Še zacviliti ni mogla in utegnila revica, tako se je ustrašila. Kar odrvenela je v smrtni grozi.

Mačka je izpustila svoj plen iz krempljev, pa ga tem srditeje spet prijela z ostrimi zobmi. Zaničljivo je pogledala na učence in še zaničljiveje na miško.

Seveda! Bratí mi znamo, pisati tudi, računati malo tudi in še to in ono. Miši loviti pa mi ne znamo. Mačka pa. In kako! Ponosna je na to. Le miška se nam smili. Rešili bi jo. A mačka grči srdito, da bi nam skočila v glavo, ako bi stopili proti nji. Odpremo vrata. Kot strela švigne mačka iz šole.

Milka Posavska:

Slana.

Slana je pala,
je rože pobrala —
kaj čem na svetu
začeti zdaj jaz!

Se, slanica padaj,
u grobe pokladaj,
kar je rodila
preljuba pomlad.

Prazne gredice,
vele cvetice —
to si jesenski
ti žalostni čas!

Pa v igred bo ustala,
spet srcem poslala
bo žarkov ognjenih,
spet zelenih nad.

Cvetoš:

Oktober.

Teden dni
že dež prši,
dan je vsak meglen.
Krasan vrtóv
in gozdóv
strla starka je jesen.

Sadje k nam
je prišlo v hram,
kar ga dozorelo je.
Mrtev gaj
spet je zdaj —
vse, oj vse zvenelo je.

J. E. Bogomil :

Poletna pesem.

Tek — tek — tek — tek — tek — tek — tek, tek, tek . . .

To je pesem poletja. Pesem smrti in žalosti, pa tudi pesem življenja in radosti, pesem travnikov in planin, pesem hribov in dolin.

Tek — tek — tek . . .

Trava se je zganila. Kmet že kleplje koso. »Jutri ali pojutrišnjem gremo v seno!« Klepalo se bo in brusilo, in kosa bo pela smrt cvetkam in travnim bilkam. Vrsta za vrsto bo padala, vrsta za vrsto se bo zvijala, odrezana od matere zemlje, in vsled solnčne gorkote.

Tek — tek — tek . . . pesem smrti.

Travnik se je zamislil. Kdor je šel mimo, je postal in ga občudoval. Nad njim je dehtelo in vrvelo življenje. Čebelica je še enkrat obiskala njegove cvetke, čmrlj mu je brenčal zadnji pozdrav, pisani metulji so ga obiskali zadnji pot. Smrt od nekod prihaja, že se sliši njeno trkanje. In smrt bo vzela travniku življenje in nič ne bo več obiskov in občudovanja. Zaszolzil se bo travnik, zaszolzil kakor otrok. Slednja bilka bo nosila svojo solzo.

Tek — tek — tek . . . pesem žalosti.

Že skoro cel mesec odmeva ta pesem po dvoriščih. Slišiš jo od jutra do večera. Utrujen sede kosec na parobek košenine in odgovarja z isto pesmijo, kakor jo poje stari očanec v vasi, v senci stare lipe. In obema pohiteva urna misel v hlev med ljubo živinico. Čimdljè bo pela smrtna kosa na travniku, tem bolje se bo godilo skozi zimo in leto Sivki in Mavri, Roži in Jagodi, pa še Ciku povrhu. Vsi bodo imeli krme dosti. Zadovoljni bodo stali v hlevu pri jaslih, mulili sočno travo in ne bodo preštevali bilk kakor v letu pomanjkanja. In ta zadovoljnost se bo poznala tudi v mlečni posodi; ta zadovoljnost se bo svetila tudi na licih družine.

Tek — tek — tek . . . pesem življenja.

Na travniku odmeva pesem. Vesela dekleta grabijo sladko dišečo mrvo, da jim pot zaliva čela. Potem posedejo v senco k malici, in iz grla jim privre vesela pesem. Kosec pa naprej podira travo; zdaj pa zdaj pogleda, koliko travnika je že za njim. Zadovoljen je s svojim zdravjem, zadovoljen s svojo močjo. Nasloni se na kosišče in krepko zavriska. Na sosedovem travniku se mu odzove tovariš. Odmev hiti v brezkončno daljo oznanjat, kako prijetno je življenje na travniku, življenje ob košnji.

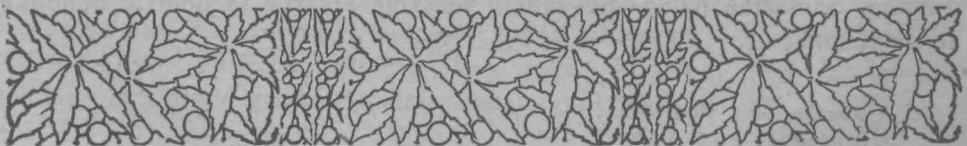
Tek — tek — tek . . . pesem radosti!

Po celi deželi gre ta čas radost in zadovoljstvo. Vse vriska in prepeva, gora in dol odmevata veselih glasov. Kdo bi ne bil vesel blagoslovljenega pridelka?

Vmes pa enakomerni glasovi: tek — tek — tek . . . Pesem poletja, pesem travnikov in planin, pesem hribov in dolin.

Travnik se je zamislil . . .

Leop. Podlogar:

Iz zgodovine kranjskih trgov.

8. Mengeš.

(Konec.)

eželni knez je imel v Mengšu svoje gospodarje, ki so upravljali graščino v zajmu. V letih 1478—1495 nahajamo tu Andreja Gallenberga. Mnogo let za njimi so bili tu gospodarji tudi Hohenwarti, lastniki Kolovškega gradu. V 16. stoletja so jim sledili Lambergi, posestniki Črnelske in Brdske graščine. Za časa Lambergov, ki pa menda niso več prebivali v gradu na hribu, se je grad zapustil in bil izročen razpadu. Posestvo se je razdelilo. Lambergi že niso bili več gospodarji vse graščine. Peter pl. Radics pravi na nekem mestu: »Vzrok, da so začeli razpadati stari velečastni gradovi, je ta, ker se je začela gospoda ogibati gradov in si iskati stanovanja drugje.« Narodna pripovedka nam pa opisuje žalostni konec starega Mengeškega gradu drugače. Pridrli so v Mengeš Turki. Grajska hčj je ostala v gradu. Ker se pa ni mogla drugače otresti pohotnih Turkov, je šla z izgovorom v grajsko klet. Tam je vrgla svetilko v shrambo za smodnik. Med strahovitim treskom je zletel grad v zrak in pokopal pod razvalinami njo in veliko četo Turkov.

O pozidavi obeh sedanjih gradov je poročilo zapisano že prej.

Župnija sv. Mihaela v Mengšu je prastara. Sv. Mihael velja za bojevnik zoper satana in njegovo češčenje. Po naziranju svete Cerkve je malikovanje češčenje satana; zato so se že v rimski dobi in pozneje za časa pokristijanjevanja Slovencev njegove cerkve zelo množile. O Mengeški župniji trdijo naši zgodovinarji, da spada — če ne v rimsko dobo — gotovo pa v dobo pokristijanjevanja Slovencev. Bila je misijosko središče za vso pokrajino med Karavankami in Savo, tja do štajerske meje. V njenem okrožju so nastale tri samostojne župnije: Kamnik (Nevlje), Moravče in Dob!¹ Prvi znani župnik menseški je omenjen 3. junija l. 1215.² z imenom Konrad, in l. 1226. pa Henrik.³ Patronat nad župnijo je imel oglejski očak, ki ga je pa l. 1255. prepustil avstrijskim vojvodam.

Leta 1444. je ustanovil cesar Friderik III. cistercijanski samostan v Dunajskem Novem mestu. Podaril mu je župnijo sv. Petra v Ljubljani. Ko je pa l. 1462. ustanovil ljubljansko škofijo, je podaril to župnijo ljubljanskemu škofu, samostan pa odškodoval s tem, da mu je naklonil prostrano Mengeško župnijo. Samostan pa je imel potem tu svoje vikarije in dobival dohodke te veležupnije.

¹ Dom in Svet. 1902, 293.

² Schumi, U. n RB. II, 20

³ Dimitz I, 172 navaja letnico 1238 in župnika Verijanta.

Leta 1668. je prodal opat Matej Mengeško župnijo stiškemu opatu Maksimilijanu za 16 tisoč gold. Stiški opat se je zavezal, da bo plačal tudi 2700 gld. dolga. Kot vzroke navaja opat, da proda župnijo, ker je preoddaljena in samostanu nič ne nese. Svojih duhovnikov v tej župniji pa ne more nastavlјati, ker so nevešči jezika. Samostan je v denarnih zadregah in vsled tega da je napravil na župniji toliko dolga. Cesar je namreč naložil cistercijanskim opatom 100 tisoč turškega davka, a pretežen del tega zadene njega. Zato je prisiljen, da proda župnijo Mengeš in vtelesene vikarijate: Čemšenik (ust. pred 1500.), Dol (l. 1628.), Vače (pred l. 1539.), in Zagorje (l. 1638.)¹

Stiški opat je prodal župnijo Mengeš za isto ceno 28. febr. 1731. Josipu Antonu pl. Schiffer, župniku v Laa na Avstrijskem. Njegova rod-bina je zadobila s tem prezentacijsko pravico. L. 1787. je prevzel oblast nad Mengeško župnijo ljubljanski škof.

Koncem 18. stoletja so imeli menceški župniki dekansko oblast. Dekanat je obsegal: Šmartno pod Šmarno goro, Vodice, Smlednik, Trboje, Zapoge, Homec, št. Jakob ob Savi, Dol, Sv. Heleno in Črnuče.

Izločile so se iz Mengeške nadžupnije poleg omenjenih vikarijatov še župnije: Črnuče (l. 1768.) št. Jakob ob Savi (l. 1787,) Homec (l. 1789.) Goričica (25. sept. l. 1908.).

Mengeš in okolico so zadevale tekom stoletij razne nadloge in nesreče, povzročene po vojskah, luteranstvu in požarih.

Da se obrani Mengeš Turkov, je dobila menceška cerkev sv. Mihaela taborski zid in kot neko trdnjavo v tem zidu še sedaj stoječi široki in močno zidani stolp. Meseca julija l. 1528. so napadli Turki Mengeš in tabor na Homcu. Goričani, Trzinci in Mengšani so jih premagali, veliko pobili, druge pa pregnali. Po tem napadu so Goričani zgradili tabor okrog svoje cerkve.

Meseca septembra leta 1813. je prišel francoski general Beloti s 6000 možmi od Tržiča preko Šenčurja v Mengeš. Tu je čakal francoski oddelek, ki je prišel od Ljubljane po Dunajski cesti. Pri bistriškem mostu sta nameravala napasti Avstrijce. Ti so bili pa že preko mostu in so se spoprijeli z Francozi. Beloti je v Mengšu iz zvonikovih lin opazoval potek bitke. Avstrijci so zajeli dva tisoč Francozov, med njimi generala Belotija in vse štabne častnike. Ostali Francozi so pa zbežali proti Ljubljani. Ujet-nike so Avstrijci spremili v Celje. To je bil zadnji akt francoske igre na Gorenjskem.

Protestantje iz Kamnika, ki so jih podpirali Turni in Lambergi, so imeli shode v cerkvi sv. Nikolaja v Podgorju, ki je bila takrat menceška podružnica. Koliko so se Mengšani udeleževali teh shodov, ni znano. Mengeški graščak Nikolaj Bonhomo, hkrati posestnik v Volčjem potoku (1585), je bil zaprisežen luteran. Vrh griča nad trgom, jugovzhodno od nekdanjega starega gradu, je stala kapela sv. Lovrenca. Bila je take ve-

¹ Izv. Muz. Druš. 1900, 127.

likosti kakor tedanja cerkev sv. Krištofa v Ljubljani, zidana na prijetni pečini, ravno pred gradom. To kapelo je dal podreti leta 1586. Nikolaj Bonhomo. Škof Tomaž Hren je pa sumil, da so to storili mengeški luterani. Leta 1601., 27. januarja, je s smodnikom razdejal luteransko molivnico in pokopališče ob gradu na Križu. Obilo ljudstva je bilo tedaj na bližnjem Homcu in je gledalo ta prizor. Drugi dan (28 jan.) je pa prišel v Mengeš zaradi cerkve sv. Lovrenca na ogled. Škof je o tem, kar je videl in slišal, sporočil v Gradec: brata Matija in Ahacij Navžit, stari Navžit, Matija Rajavec, neki star mož Luka Trdina in Matija Dvornik, dalje zidarja Gregor Strahon in Matija Koritnik so mu naznanili, da sta zadnje imenovana pred 15. leti podrla cerkev sv. Lovrenca v Mengšu. V oltarju, ki je stal v obokanem koru, sta našla svetinje. V tej cerkvi je bila poprej vedno sv. maša vsaj na dan patrona te cerkve. Za časa Bonhoma pa se je streha snela, a zid je bil še trajen, in lahko bi se bila napravila druga streha. Srenja bi bila to rada videla in je tudi obljubila, da vse mogoče stori. Toda razvalina je ostala razvalina.¹

Požar je v trgu Mengeš večkrat razsajal. Pozna se to še po sledovih in živi tudi v ljudskem spominu. Iz polpreteklosti omenimo veliki požar, ki je divjal v noči od 14. do 15. aprila 1834. s tako naglico in silo v Mengšu, da je upepelil v malo urah 95 hiš z vsemi gospodarskimi poslopji. Zgorela sta tudi dva človeka. Cerkev in župnišče sta pa ostala nepoškodovana. Zvonik, ki je precej daleč od cerkve, je tudi trpel. Od vročine se je vnela streha. Zvonovi so se otopili in popadali na tla.²

Leta 1861., 1. avgusta, je uničil ogenj v Mengšu 11 hiš z gospodarskimi poslopji vred. Triletni deček se je pa med prasketanjem ognja in vpitjem ljudi skrtil na pod. Tam, si je mislil, me ogenj ne bo našel. Žalostno je končal v plamenih.³

Trg Mengeš je dobil pivovarno leta 1818. Ustanovila jo je rodbina Stare. Nedavno je od nje prevzela »Delniška družba Union v Ljubljani« notranjo opravo, inventar. Svet in poslopja pa so danes last Al. Kanca. Pivovarna je ropala.

Za časa francoskih vojsk je bilo več mengeških domačinov odpeljanih v francosko ujetništvo. Internirani so bili v italijanskem mestu Florenci. Tam so se seznanili s pletenjem slamnatih kit in slamnikarstvom. Doma so to obrt nadaljevali, ker so dobili veliko odjemalcev v Italiji, pa tudi v Nemčiji. Po italijansko-avstrijskih vojskah, sredi 19. stoletja, so Italijani na to blago naložili veliko carino ali uvoznino. Ta odredba italijanske vlade je pa odprla pot tukajšnjim kitam in slamnikom v Nemčijo. Kmalu so se v okolici (Domžale) naselili Tirołci, ki so prekupovali te vrste slamnate izdelke. Leta 1867. in posebno leta 1875. so nastale še druge tovarne za slamnike. Danes oddaja tega blaga ena tovarna več

¹ Škof. arhiv.

² Carniolia 1842, 400.

³ Danica 1861, 138.

kakor pred 50 timi leti vse skupaj, Kamniški okraj, kar ga je na ravnem, se peča s pletenjem slamnatih kit. Na stotine domačinov je tudi zaposlenih v slavninarskih tovarnah.¹

V Mengšu je kapelanoval slovenski pesnik, Čebeličar, Ignacij Holz-
apfel (1799—1868). Prej je služboval v Kamniku, umrl pa kot dekan
v Ribnici. Matija Kastelic (1796—1868), varih licealne knjižnice v Ljub-
ljani in izdajatelj štirih zvezkov »Kranjske Čbelice (I. zv. 1830), ki je
izšla v petih zvezkih, (5. je izdal l. 1848. dr. Bleiweis), je obiskal Holz-
apfela v Mengšu s skriptorjem Jurij Kosmačem. Vedela sta, da mengeški
kapelan rad piše in zlaža pesmice. Izročil jima je nekaj pesmi, ki so za-
gledale luč sveta ob prvem roju »Kranjske Čbelice«. Zanimive so raditega,
ker se tičejo tudi Mengša. Ena se nanaša na stari Mengeški grad: Na
posipu hudega gradu. Druga pa menda na Pešato: Pod slapom o povodnji.

Prve sklep je:

Tak v prah in razvaline
Se na zemlji vse razspe:
Le kar v srcu lepga stvari
Božja milost, obstoji,
Onstran sveta lepše žari,
Lepše se ponebesi.

Holzapfelov jezik se je zdel lep tudi Čebeličarju Francu Prešernu. Hvali'ga.
Istotako Holzapfelovo spretnost v opisovanju. Le zaradi njegovega resnega
duha, ki se kaže v neki otožnosti in strogi pobožnosti, ga je zbedel, če-
tudi prijatelja — Prešeren je namreč pogosto zahajal na Goričico k svojemu
stricu-beneficijatu — v eni svojih »Zabavljic«:

Kako bi neki sladke pel Lesničnek!²

Slovenskemu svetu je znana v prevodu krasna češka pesem:

Kje dom je moj?
Sava teče po ravninah,
Drava dere po pečinah;
Glej povsod pomladni cvet,
Zemski raj mi na pogled.
In to je slovenska zemlja,
Na Slovenskem dom je moj!

Čehi pojó to pesem enoglasno. Prevod je lep. Harmonijo je dal pesmi
Ivan Skraup, prevod pa je preskrbel Slovencem Mengšan Andrej Pirnat,
rojen v Loki 17. nov. 1817. [Bil je rudarski uradnik. V Celju je ustanovil
»Celjsko čitalnico«. Umrl je v Ormožu na Štajerskem 23. dec. 1888.

Slovit' mengeški rojak je tudi pisatelj Janez Trdina (1830—1905).
Rojen je bil v hiši, kjer je zdaj tovarna Melitzer i. dr.

¹ Illyr. Blatt. 1820, 16. — Letopis M. Sl. 1887. 51. — Österr. in W. u. B. 506.

² Jezičnik XIII, 78. — Lesničnek - Holzapfel.

Jernej Popotnik:

Juševarjev Francelj.

uševarjev Francelj je služil pri Medvedu za hlapca. Močan je bil in se ni bal nikogar. Menda ga ni bilo na Jagnjenici človeka, da bi ga Francelj ne zmožel s svojimi železnimi rokami.

Večidel je vozil s starim črnim kolesljem v trg. Sedel je mirno na kozlu, cigareto v ustih, pušelj na klobuku in ni se oziral naokrog. Švrknil je zdajpazdaj z bičem po kobili in pljunil vstran.

»Bistahor!«

Nagnil se je malo na kozlu in djal spet cigareto v usta. Časih je puhnil oblak dima v zrak in je zakašljajal.

»Hi, Čuž! Hi -i -i!«

Dvignil je bič in počil po zraku.

»Ti -i hó -o -t!«

Takó je vozil Juševarjev Francelj tudi mene na postajo: močan, silen je čepel na kozlu in je kadil.

Medved je bil z njim zadovoljen.

Delal je pridno. Le pil je rad. Posebno ob solnčnih, veselih nedeljah.

Tedaj pa se je zgodilo nekaj, kar je bilo za Franceljna žalostno.

* * *

Neke nedelje popoldne so se stegli na Jagnjenici fantje: dva sta bila ubita, in pet pa je bilo ranjenih. Med njimi tudi Jarkov Tonče.

In kdo je bil vzrok pretepa?

Juševarjev Francelj, ki je zavpil: »Auf!«

Od tedaj ga Medved ni več maral. Francelj je pobesil glavo in je šel.

* * *

Preden pa je odšel, je ukradel Medvedu nekaj kron in mu izpil iz dveh stelenic slivovko.

Medved je še dolgo potem godel: »Hm! Tak tat! Ti mrcina nemarna!«

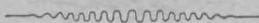
Juševarjev Francelj je pa šel v Trbovlje v premogovnik.

* * *

Kmalu po tem je bilo. Peljal sem se spet v mestne šole. Hitro je pihal vlak za Savo, ropotalo je in se stresalo nemirno. Dremal sem ...

Tedaj se je vlak ustavil, in v kupé sta stopila: Juševarjev Francelj in za njim orožnik. Séla sta dve klopi pred mano.

Vzrl sem se v Franceljna, in^o je povetil oči ... Toda znabití me ni spoznal: tik njegovega obraza, pod brado, se je namreč lesketal orožnikov bajonet.

Miladin:

Prošnja.

Paj grem tudi jaz na njivo, mamica! Doma je tako dolgčas, če ni vas, in moram biti sam. — Pravite, da je zdaj prevroče zame na njivi, ko se žanje pšenica? — Oh, nič mi ne bo prevroče! Saj boste vi še želi, in bo vam še stokrat bolj vroče ko meni, in vam bom lahko kaj pomagal. Snope vam bom znašal na kopice in po hladno vodo bom tekkel za vas k bistremu studentu pod gozdom, da ne boste žejni. Pa priden bom, mama, prav zares priden, in zmerom bom pri vas, da ne boste sami. Nič ne bom stikal po seči za ptički, mamica — prav zares nič. — Saj veste, tam bi me lahko še pičila kakšna grda kača, morda še modras. Kar pri vas bom, mama! V razoru bom sedel, pa mi boste povedali kakšno povest. Kajne, da mi jo boste, mamica? Saj jih veste tako veliko! Veste, tisto o kralju Matjažu, ki spi pod Krimom, pa se Bog ve kdaj zbudi. Ali pa ono o Turkih, ki so bili še bolj hudobni kakor sam divji mož, ki ima na rami prazen koš. Mislim, da vanj nobe-nega otroka ne dobi in tudi mene ne bo? Bi ga že vi zapodili, mama, če bi kdaj prišel pome . . . Veste, tisto o gozdnih škrateljčkih-prijateljčkih pa še najrajši poslušam zato, ker imajo pridne otroke škrateljčki radi. Vem, da imajo tudi mene! Saj bom priden, mamica! Naj grem z vami na njivo, naj grem tudi jaz na njivo z vami, mamica . . .

Oh, se že smehljate! — Mamica!

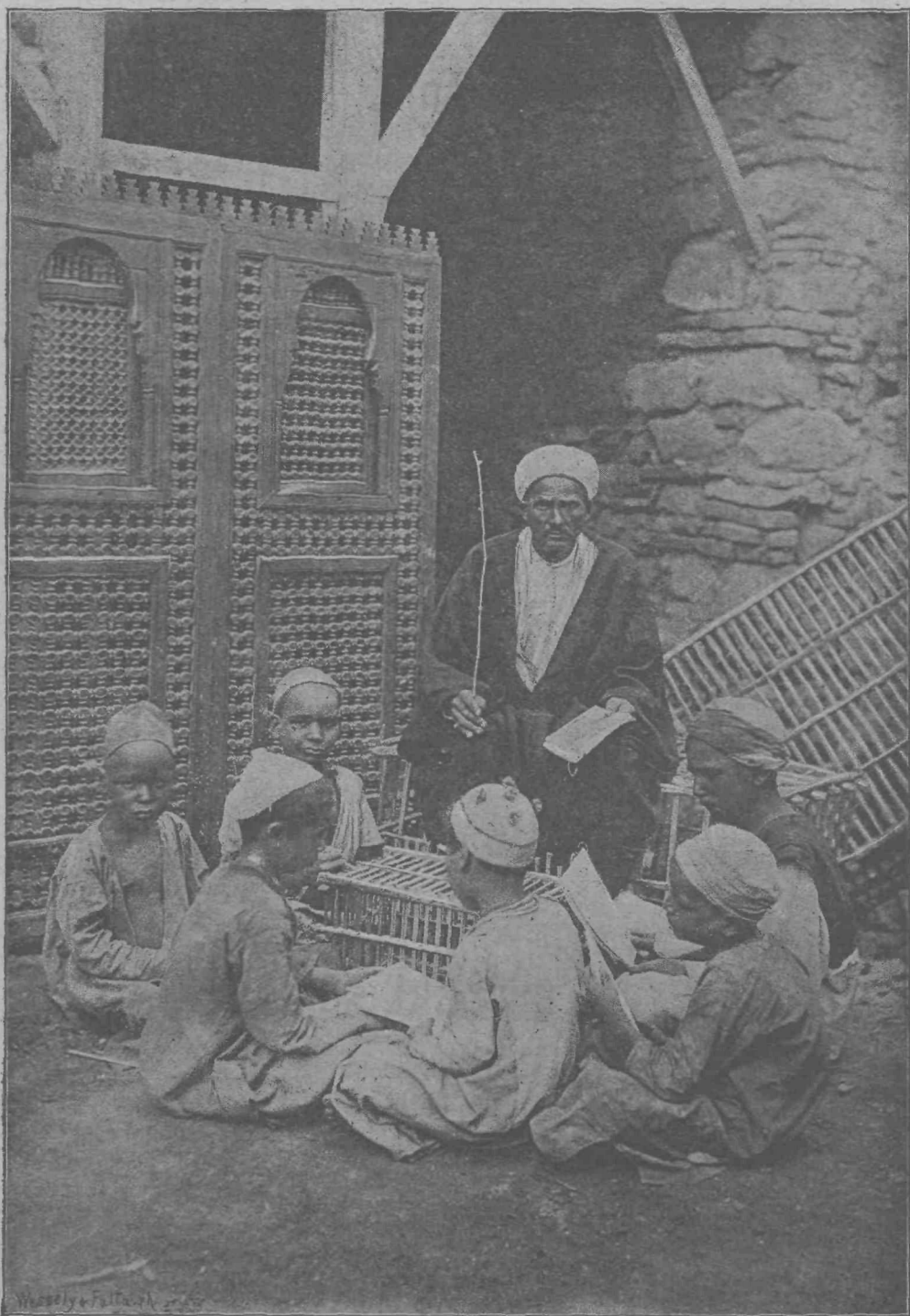
J. E. Bogomil:

U arabski šoli.

Vem, kakšne želje ste že včasih imeli.

»Ko bi bil jaž muha, pa bi zletel, kamor bi hotel. V hišo bi pribrenčal, pa bi poslušal, kaj ljudje o meni govore. Potem bi jim pa pokazal . . .!«

Ti pa ti! Pa muha? Da bi te ubili, preden bi jim ti pokazal, kakó znaš bežati! — Veš, jaz bi bil pa veliko rajši lastovica. Pa bi letel čez morje in bi si ogledal vse tiste kraje, ki se v šoli o njih učimo. Videl bi morja, zletel bi v velika mesta — celo v Sveto deželo bi šel pogledat. Ali bi potem vedel povedati v šoli! Celó gospod učitelj bi me kar gledali.

V arabski šoli.

Prazne marnje so to! Ne boš nikoli muha in nikoli lastovica. Le kar človek ostani, pa bo še najbolje! Muha in lastovica res mnogo vidita, pa nobena nič ne ve povedati. Seveda: takole po svetu bi pa vsi radi malo pogledali. A je predrago.

Najbolj poceni bo še, če na slikah pogledamo v življenje tujih narodov. Kaj, ko bi danes stopili v — arabsko šolo?

Arabci! Kar brž se spomnite na naše vrabce! In deloma so si Arabci in vrabci tudi podobni: živahni in glasni so oboji. Vpijejo, da gre skozi ušesa. Za prazen nič se pa tudi skregajo in stepó, kakor bi šlo za ves svet.

Arabci prebivajo na južnozahodnem delu prostrane Azije. Po veri so muhamedanci. Pečajo se večjidel z živinorejo, malo pa tudi s kmetijstvom.

Pa poglejmo v njih šolo! Pravijo, da arabski šolarji niso posebno pridni. Le malo jih zna brati in pisati. Silno radi pa poslušajo povesti in pripovedke. Celó sami si izmišljujejo nove pripovedke; to je znamenje, da so Arabci zelo nadarjeni. Kakor vidite, je njih šola kaj preprosta. Klopí jim ni treba. Kar na tleh sedé mali učenci. Noge imajo »po turško« prekrížane. Sredí med njimi je pa učitelj. Pa kako je hud! Le poglejte ga! S palico v roki krotí mlade Arabčke in jim vbija učenost v glavo. Za nje in za otroke mučen posel je to.

Kaj se neki uče v takih -le arabskih šolah? Marsikaj kakor pri nas. Posebno skrb obračajo na koran. Koran je Arabcem to, kar je nam kristjanom sveto pismo. Cela poglavja korana se nauče Arabci na pamet. Ker znajo pa le bolj slabo brati, jim pa oddelke korana učitelj bere na glas, učenci morajo pa za njim ponavljati. Tako gre stavek za stavkom. In pri tem učenju kričé kakor zoboderci. Veliko bolj nemarno kakor vi, ko ste se učili: Enkrat e-na je e-na. — Dva-krat e-na je dve . . .!

V prejšnjih časih so bili arabski učenjaki znani tudi kot dobri računarji. Od Arabcev smo dobili tudi Evropejci znane arabske številke: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0. Tudi zvezdnato nebo jih je veselilo, da so ga opazovali; zato imajo Arabci tudi več znamenitih zvezdoslovcev.

V Arabiji je bil rojen (l. 571 po Kristusu) Muhámed, ustanovnik turške vere (islama). Njegov rojstni kraj, mesto Meka, je Turkom najsvetejši kraj na zemlji. Kateri Turek ga obiše, ima pravico do častnega naslova »hadši«. Drugovercem je pa obisk Meke strogo zabranjen. V Meki je namreč shranjen v srebro okovan črn kamen, ki ga Turki častijo kot narodno svetinjo. Verujejo, da ga je prinesel Abrahamu angel Gabriel iz nebes. V Meki se zbere včasih do 100.000 Turkov-romarjev. Drugo, Turkom sveto mesto v Arabiji je Medína. Tam je shranjen v srebrni rakvi pepel Muhámedov. Poleg na marmornati plošči je napis: V imenu božjem, podéli mu svojo milost!

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Majhen (mal).

Z majhnim se začne, z velikim se konča.

Kdor majhnega ne ceni, velikega ni vreden.

Iz malega raste veliko.

Majhen sklenil, velik storil.

Malo raste počasi, veliko propada brž.

Ko bi majhnih ne bilo, bi velikih ne bilo.

Majhna kravica, pa dobro molze.

Majhno in malo je boljše ko nič.

Boljši majhen gospod ko velik hlapec.

Mala reč človeka zveseli in zdraži.

Majhni piskrci hitro skipé.

Majhna ptica prepelica, pa upeha konja in junaka.

Majhno slavče, toda velik glas.

Majhen ptiček, toda slaviček.

Kar je malo, to je zalo.

Majhno, pa moje!

Majhen otrok, majhna skrb.

Majhnega varuj, velikega se varil!

Majhni trpé za norosti velikih.

Majhni za velikimi škilijo.

Še tako majhen, pa lahko kamen v okno vrže.

Majhen lénuh, velik potepuh.

Uganke.

21.

Z biseri posuta cesta
kot ogromen pas —
pa ne vodi skozi mesta,
ne s poljá na vas.

(Rimska cesta.)

22.

Kdo li s petjem tak se baha
vsako jutro na ves glas,
da predrami celo vas?

(Petelin.)

23.

Raskav jezik,
trd ko kamen,
žago je oblizal,
prej ko hlapec
v gozd se danes
je podvival.

(Pila.)

24.

Zelen venec vrt obdaja —
toda vojska huda danes
že od jutra v njem razsaja.

(Živa meja in vrtabci.)

25.

Sajast korec
mama v peč drži,
da se bela reč stopi,
ki od bolečin kriči.

(Ponev in zabela.)

26.

Líce ima živordeče,
če dotakneš se, te speče,
ko pa pridz nádenj smrt,
bo pa črno kakor krt.

(Zerjavica, ogljce.)

27.

V drobni glávici
ogenj je skrit:
če ne verjameš,
z njo podrsaj ob zid.

(Vzgalica.)

Drobiž.

Zlato v bankovcih. Pred svetovno vojno je bilo zlato podlaga skoraj vsem valutam na svetu. To je tudi danes. Razlika pred svetovno vojno in danes je le ta, da se je pred vojno v resnici dobilo toliko zlata za bankovec, kot je bilo na bankovcu zapisano. Danes pa ne več. Sicer je zapisano še danes na bankovcih, da se zamorejo zamenjati v zveneči novce, a v večini držav bi človeka spravili v norišnico, če bi to zahteval. Vrednost papirnatega denarja je danes približno taka-le:

100 papirnatih dolarjev je danes vrednih 100 dolarjev v zlatu; 100 švedskih kron je vrednih 99 kron v zlatu; 100 holandskih goldinarjev je 98 goldinarjev v zlatu; 100 švicarskih frankov je 97.40 frankov v zlatu; 100 angleških šterlingov je 96 šterlingov v zlatu; 100 španskih peset je 82 peset v zlatu; 100 danskih kron je 70 kron v zlatu; 100 norveških kron je 69 kron v zlatu; 100 brazilskih milreis je 36 milreis v zlatu; 100 francoskih frankov je 33 frankov v zlatu; 100 belgijskih frankov je 29 frankov v zlatu; 100 italijanskih lir je 25 lir v zlatu; 100 čeških kron je 14.5 kron v zlatu; 100 turških pijastrov je 14 pijastrov v zlatu; 100 grških drahem je 6 drahem v zlatu; 100 jugoslovanskih dinarjev je 5 dinarjev v zlatu; 100 bolgarskih levov so 3 levi v zlatu; 100 rumunskih lejev je 2.5 leja v zlatu; 100 nemških mark je (bilo) 0.0002 marke v zlatu; 100 avstrijskih kron je 0.000075 krone v zlatu; 100 ruskih rubljev je skoraj nič.

Kakor razvidno iz tega seznama, je papirnati dolar popolnoma enakovreden zlatu, torej cel rumen, lira je še eno četrtinsko rumena, jugoslovanski dinar ima še en vogal rumen, v nemški marki bi pa morali iskati zlato s povečevalnim steklom, pri ruskem rublju bi ga pa niti s tem ne našli.

Igrače faraonskih otrok. Časnikarski poročevalci iz Egipta pišejo, da so naši v grobnici faraona Tutenkamena, ki so jo nedavno odkrili, poleg dragocenega pohištva, kipov, vâz, voz, oblek, pah-ljač i. dr. tudi otroške igrače. Egipčanski otroci so imeli punčke kakor naši. A te punčke so imele ploščnato obliko, poslikano s simboli in s skrbno sfrizirano glavo. Bile so brez nog, namesto nog so imele držaj. Narejene so bile iz ilovice ali iz kake mase. Obraz so imele iz platna, lase iz vlaken. Tudi oblečene so bile. Imeli so pa egipčanski otroci tudi punčke iz blaga, napolnjene z raznim papirusom. Poleg teh punčk so imeli za igranje tudi raznovrstne kroglice, dalje nekake žoge ter celo mehanično gibljive igrače, n. pr. močička, ki giblje z rokami, ako se potegne za nit; leva, ki mehanično odpira žrelo, i. dr. Raba

igrač je torej že nad 3000 let stara. Otroci so imeli vedno enake igrače.

Maščevanje volkulje. Nedavno se je odigrala v neki vasi v Sev. Italiji strašna žaloigra. Pred kratkim so se pojavili v vasi pobesneli volkovi. Nihče se ni drznil na cesto, in šele dva lovca sta se odločila, da volkove napadeta. Naletela sta na volkuljo, ki je vodila s seboj mladiča. Eden izmed lovcev je streljal in zadel mladiča. Volkulja je pobegnila, lovec pa je pobral ubitega mladiča in ga odnesel domov. Drugi lovec je pa ostal na preži in čakal na volkuljo. Ta se je res kmalu vrnila in šla po krvnem sledu za mladičem. Lovec, ki jo je pričakoval, je sprožil, a zgrešil svoj cilj. V trenutku se je volkulja obrnila proti njemu, mu skočila za vrat in mu v hipu pregriznila grlo, da je ostal lovec na mestu mrtev.

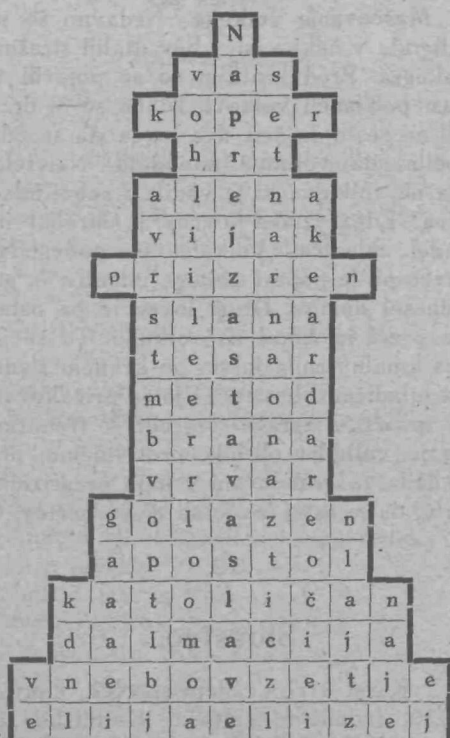
Slovstvo.

Karel Širok: **Slepi slavček.** Gorica 1920. Izdalo in založilo Katoliško tiskovno društvo. Cena 5 lir. Sedmero ljubkih povestic, snov izvirno obdelana, jezik zelo snažen, otroški ton prisrčen, sličice prav naravno-ljubeznive. Dasi je vzgojni moment obrnjen bolj na milosrčnost do živali, vendar ni nikoder čuvstvo pretirano in človeško dostojanstvo zapostavljeno. Škoda, da bo knjižica za našo deco v Sloveniji težko nabavljiva! Gorko jo pa priporočamo v nakup vsaj vsem šolskim knjižnicam.

Ante Beg: **Naše gobe.** Navodilo za spoznavanje užitnih in strupenih gob. S 75 barvanimi tabelami. V Ljubljani 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena Din 100.—. Zelo lična, velekorišna knjižica. Na podlagi večletnih izkušenj je sestavil g. pisatelj pregleden in jasen opis 81 gobnih vrst. Za opisi slede kratka navodila o razni porabi gob, kakor o sušenju, vlaganju v kis. Izreden kras knjige so pa barvane slike, ki jih je izvršil priznani ilustrator g. Dr. Humek. Knjigo toplo priporočamo.

Rešitev spomenika v 7.—8. številki:

Naprej zastava slave.

Rešitev rebusa v 7.—8. številki:

Krivega lesa je v gozdu največ.

Listnica uredništva.

Rado Bojan: Niso brez čustva. »Ti sreča si...« je n. pr. prav prirčno. Bomo skušali kaj porabiti — Soško; Dokler še z apostrofi delate, ne smete upati na takojšen uspeh. — Ivanka Š.: Pesmici nista brez. Morda v novembru katero, ako bo prostor. — Vanja; Saj se čisto zanimivo začne, toda konec je vsakdanji; kazen za greh! — Č. D. Vendo; To pa ni ne proza, ne poezija. — Jožica; Za nežnočutne otroke prestrašna. — Vranjegorski; Taki razgovori so med lahkoživimi otroki čisto nemogoči. Rokopis na razpolago. Znamke! — G. Korotanski; Hvala lepa za obilni trud. Porabimo šele v prihodnjem letniku, žal da brez klišejev, kakor bi tudi radi. Toda —! — F. K. To je za pesem vse prevsakdanje. Čujte:

Napaja živino
tam hlapec z vodó
ter dekla že kuha
večerjo sladkó.
Piščalka že piska,
se pesem glasi,
pastirček nam vriska,
se pesem glasi.

(Tudi pesmi, ako ne neha, se človek navešča.) — Vanin; Morda kmalu škrateljsko.

Naloga.

Nonebo telo mina vhed lijetop.

Črke pravilno prestavite, pa boste našli v teh skrivnostnih besedah znan pregovor.

Rebus.

(Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 14 dni po izidu lista — v prihodnji številki.)